

Liceul particular Nr.1 “Onicescu – Mihoc”

Profesor: Lucian Stoian

FILOSOFIE

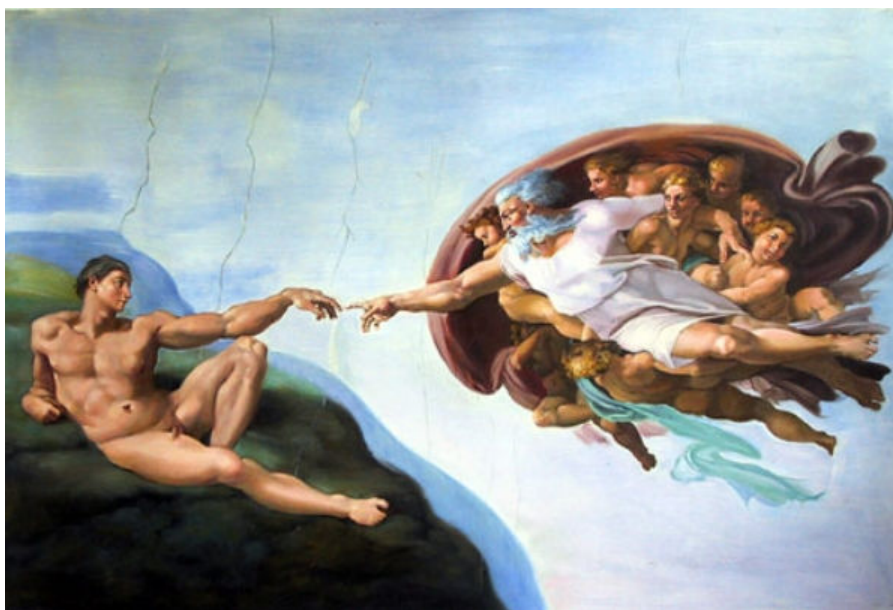
Clasa a XII-a (frecventa redusa)

Teme propuse:

Sensul vietii

1. Problematika sensului vietii
 - problema sensului vietii
 - problema fericirii
 - problema moralitatii
2. Supranaturalismul
 - (a). Supranaturalismul axat pe Dumnezeu
 - (b). Supranaturalismul axat pe suflet
 - (c). Supranaturalismul combinat
3. Naturalismul
 - (a). Naturalismul subiectivist
 - (b). Naturalismul obiectivist
4. Nihilismul
5. Albert Camus – Mitul lui Sisif (text & comentariu)

SENSUL VIETII

(„Creatia lui Adam”, Michelangelo*)

1. Problematika sensului vietii

Despre ce vorbim cand vorbim despre sensul vietii? Ce intrebam cand intrebam care este sensul vietii sau daca viata are vreun sens? Ce spunem cand spunem ca viata lui Ionescu este o viata implinita iar viata lui Popescu este o viata neimplinita?

Are viata vreun sens? Daca nu, de ce? Daca da, in ce consta sensul vietii? Care este acel factor ce confera sens vietii? Este credinta in Dumnezeu, viata de apoi si scopul mantuirii? Este respectarea principiilor morale? Este cautarea fericirii, a placerii? Sunt toate acestea impreuna? Sensul vietii este acelasi pentru orice om? Sau se poate sa difere de la om la om, in functie de personalitatea sa, de inclinatiile sale?

Problema sensului vietii nu este aceeaasi cu **problema fericirii**. O viata plina de sens nu este automat o viata fericita. Se poate ca viata cuiva sa capete un sens deplin

* Info:

Michelangelo (1475 – 1564), pictor, sculptor si arhitect italian, a fost cel mai de seama artist al Renasterii, impreuna cu Leonardo Da Vinci. Iar *Creatia lui Adam*, poate cea mai cunoscuta opera a lui, a fost pictata intre 1508 si 1512 si se afla pe tavanul Capelei Sixtine, la Vatican. Aceasta pictura in fresca reprezinta momentul in care Dumnezeu ii da viata lui Adam.

datorita sacrificiului pe care il face. Am putea spune ca este lipsita de sens viata eroului care alege sa moara pentru a-si salva semenii, a celui care alege sa sufere pentru ca cei pe care ii iubeste sa nu sufere?

Problema sensului vietii nu este aceeași nici cu **problema moralitatii**. Se poate ca viata cuiva sa capete un sens deplin datorita unor realizari stiintifice sau artistice, nu morale: Shakespeare, Einstein, etc. Am fi putut spune ca viata lui Einstein este lipsita de sens daca el ar fi fost un om imoral? Nu sunt suficiente rezultatele sale stiintifice, de o importanta enorma, pentru ca viata lui sa fie una implinita?

Multi sustin ca cineva nu poate avea o viata pe deplin implinita daca este nefericit sau imoral, oricat de valoroase ar fi rezultatele sale stiintifice, artistice sau de un alt soi. Poate ca fericirea si moralitatea sunt necesare pentru o viata pe deplin implinita. Insa oricum aceste probleme sunt diferite.

Multi sustin ca sensul vietii este ceva gradual, relativ. Uneori trecem prin perioade mai incarcate de sens decat altele. Probabil ca atunci cand studiem, viata noastra are mai mult sens decat atunci cand dormim sau atunci cand suntem plictisiti, de exemplu. Oare plictiseala nu dovedeste lipsa sensului din acele momente?

Iar vietile unora sunt mai incarcate de sens decat vietile altora. Poate ca viata lui Mozart a fost mai plina de sens decat viata lui Salieri, deoarece Mozart este mult mai cunoscut, mult mai apreciat, mult mai influent in muzica. Este gresit sa judecam in alb si negru: ori duci o viata plina de sens, ori duci o viata fara strop de sens.

2. Supranaturalismul

Cei din aceasta categorie sustin ca viata unui om capata sens numai printr-un raport adecvat cu planul spiritual, cu sufletul sau cu Dumnezeu.

Putem imparti aceasta categorie in trei subcategorii.

a) Unii supranaturalisti sustin ca raportul adecvat cu Dumnezeu este necesar si suficient pentru ca viata omului sa fie implinita, fie ca dispune sau nu de suflet nemuritor (existenta sufletului nu este necesara).

b) Alti supranaturalisti sustin ca raportul adecvat cu sufletul este necesar si suficient pentru ca viata omului sa fie implinita, fie ca exista sau nu Dumnezeu (existenta lui Dumnezeu nu este necesara).

c) In a treia subcategorie stau acei supranaturalisti, probabil ca cei mai multi, care sustin ca atat raportul adecvat cu Dumnezeu, cat si raportul adecvat cu sufletul sunt necesare si impreuna suficiente pentru ca viata omului sa capete insemnatate.

a) Supranaturalismul centrat pe Dumnezeu

Acesti supranaturalisti sustin ca viata mea are sens doar daca:

- 1. **Dumnezeu exista** si
- 2. **intretin un raport adecvat cu El.**

Altminteri, daca Dumnezeu nu exista sau daca exista dar ma raportez intr-un mod nepotrivit la El, atunci viata mea este fara sens.

Unii sustin ca Dumnezeu are un plan pentru omenire, pentru univers. Viata mea are sens in masura in care particip la planul lui Dumnezeu, in masura in care il ajut pe Dumnezeu sa isi indeplineasca planul. Cu cat particip mai mult la acest plan, cu atat viata mea are mai mult sens. Daca ignor acest plan, daca il sabotez, atunci viata mea nu are sens.

Observatie: daca accept aceasta perspectiva, nu sunt obligat sa admit ca am un suflet nemuritor. Pe de-o parte, pot sustine ca sensul vietii este dat de participarea la planul lui Dumnezeu. Pe de alta parte, pot sustine, fara sa ma contrazic, ca nu am un suflet nemuritor, ca nu exista viata de apoi, ca aceasta viata este tot ceea ce am. Poate ca imi indeplinesc cu brio rolul la planul lui Dumnezeu, pana sa mor la 30 de ani. Asadar, viata mea de 30 de ani, din aceasta lume, este o viata plina de sens, indiferent daca urmeaza sau nu o viata de apoi, eterna.

b) Supranaturalismul centrat pe sufletul nemuritor

Acesti supranaturalisti sustin ca viata mea are sens doar daca:

- 1. **am un suflet (imaterial, nemuritor)** si
- 2. **intretin un raport adecvat cu acesta.**

Altminteri, daca nu am suflet sau daca am suflet dar ma raportez intr-un mod nepotrivit la acesta, atunci viata mea este fara sens.

Experienta, istoria ne arata multe exemple de oameni rai care traiesc intr-un mod foarte placut, de oameni buni care sufera. Unii avanseaza argumentul acesta: viata are sens doar daca nedreptatile din aceasta lume, care sunt destule, vor fi remediate, daca fiecare va primi ceea ce merita, pentru faptele sale, daca cei rai vor fi pedepsiti iar cei buni vor fi rasplatiti. Deoarece nu se poate ca nedreptatile sa fie remediate in aceasta viata, rezulta ca este nevoie ca omul sa aiba suflet nemuritor.

Insa chiar daca acceptam ca este nevoie de o justitie deplina, pentru ca viata sa aiba sens, de ce este nevoie de nemurire? De ce nu ar fi suficienta o viata de apoi limitata? De ce viata de apoi este obligatoriu fara sfarsit? Poate ca, dupa ce murim, intram intr-o noua viata, limitata precum aceasta, in care se va face o dreptate totala. Iar dupa viata urmatoare nu va mai urma nimic pentru noi.

Unii critici avanseaza aceasta obiectie: o viata eterna ar deveni, mai devreme sau mai tarziu, plictisitoare in mod inevitabil. Iar o viata plictisitoare este lipsita de sens. Deci o viata fara sfarsit ar fi o viata lipsita de sens.

Acestei critici ii putem replica in doi pasi. Pe de-o parte, de ce o viata fara sfarsit ar deveni plictisitoare in mod inevitabil? Nemurirea nu exclude schimbarea, suferinta, lupta. Poate ca nemurirea consta intr-un sir nesfarsit de vietii precum aceasta, in acelasi univers, cu toate defectele, problemele sale. Pe de alta parte, de ce o viata plictisitoare ar fi neaparat lipsita de sens? Spuneam ca viata unui om poate capata sens prin sacrificiul pe care il face pentru ceilalti, pentru un ideal, pentru un principiu. Sa ne imaginam ca cineva alege sa isi petreaca nemurirea in plictiseala, pentru ca ceilalti sa nu se plictiseasca. Nu ar capata viata lui sens, printr-un asemenea sacrificiu?

c) Supranaturalismul **combinat**

Acesti supranaturalisti sustin ca viata mea are sens doar daca:

- 1. **Dumnezeu exista,**
- 2. **intretin un raport adecvat cu El,**
- 3. **am un suflet nemuritor,**
- 4. **intretin un raport adecvat cu acesta.**

Daca nu este indeplinita una dintre aceste patru conditii, atunci viata mea nu are sens. Foarte multi sustin ca nu pot avea un raport adecvat cu Dumnezeu, daca nu am un

raport adecvat cu sufletul meu, pe care mi l-a dat El. Si invers. Tot foarte multi sustin ca nu pot avea suflet nemuritor decat daca Dumnezeu exista.

Este discutabila afirmatia ca viata omului poate avea sens doar daca are suflet si Dumnezeu exista. Ar fi lipsite de sens vietile lui Socrate, Einstein, daca ei nu ar avea suflet sau daca Dumnezeu nu exista? De ce arta, morala, stiinta sau iubirea nu ar fi surse de sens pentru viata omului? Poate ca viata in aceasta lume este tot ce avem. Iar sensul acestei vietii este sa o traim din plin, intr-un mod cat mai placut.

3. Naturalismul

Cei din aceasta categorie sustin ca, desi Dumnezeu nu ar exista sau omul nu ar avea suflet, totusi viata lui ar putea fi implinita.

Naturalistii se impart in doua subcategorii: subiectivistii si obiectivistii. Sensul vietii este dat in functie de identitatea psihologica a fiecarui om, de inclinatiile, dorintele, valorile, alegerile, scopurile sale? Sau sensul vietii este dat de un factor obiectiv, adica valabil pentru toti oamenii, dincolo de identitatea psihologica a fiecaruia? Daca da, atunci care este factorul obiectiv care da sens vietii?

a) Naturalismul subiectivist

Acesti naturalisti sustin ca **sensul vietii mele este dat de identitatea mea psihologica**. Intrucat identitatea mea psihologica este diferita de identitatea psihologica a celuilalt, sensul vietii mele este diferit de sensul vietii celuilalt. Viata mea are sens in masura in care imi satisfac inclinatiile, imi realizez dorintele si scopurile. Cu cat imi indeplinesc mai mult dorintele, scopurile, cu atat mai mult sens are viata mea. Important este ceea ce cred eu ca este important. Daca eu cred ca bogatia si celebritatea sunt importante, atunci bogatia si celebritatea sunt importante.

Sa comparam doi oameni. Pe de-o parte, sa ne imaginam un om a carui pasiune majora in viata este alcoolul. Programul sau standard arata cam asa: se trezeste dimineata, mananca, merge la munca, unde sta 8 – 10 ore, de la munca merge la carciuma, unde bea pana seara impreuna cu tovarasii lui (si unde se imbata deseori) si

fumeaza un pachet de carpati, de acolo se duce acasa (daca nu trece mai intai pe la vreo amanta, cum face din cand in cand), mananca, eventual mai zace o ora in fata televizorului si se culca. El nu trece dincolo de aceste activitati, nu are dorinte si scopuri mai elevate. Conform subiectivismului de acest tip, viata lui este plina de sens, deoarece el este capabil sa isi indeplineasca dorintele. Pe de alta parte, sa ne imaginam un om plin de compasiune si altruism, care isi dedica o mare parte din viata pentru ajutarea celor sarmani. Totusi, acest om este mai degraba frustrat decat multumit, intrucat stie ca, pe langa sarmanii pe care ii ajuta, mai sunt foarte multi sarmani pe care nu ii poate ajuta. Sau sa ne imaginam un artist care a creat opere de foarte mare valoare si care este totusi nemultumit, asa cum sunt multi artisti, deoarece considera ca nu a atins idealul catre care tanjeste. Conform subiectivismului de acest tip, vietile filantropului si artistului au mai putin sens decat viata betivului din primul exemplu. Desigur ca foarte multi dintre noi ar considera absurd un asemenea verdict. Problema subiectivismului de acest tip este ca nu diferentiaza intre scopuri. Alcoolul sau drogurile au acelasi statut cu arta sau stiinta.

b) Naturalismul obiectivist

Acesti naturalisti sustin ca **sensul vietii mele este dat de un factor X** (iubirea, arta, morala sau stiinta), **independent de identitatea mea psihologica**. Factorul X este acelasi pentru toti oamenii.

Obiectivistii puri sustin ca factorul X este necesar si suficient pentru ca viata mea sa fie implinita. Nu conteaza deloc identitatea mea psihologica, nu conteaza deloc daca inclinatiile mele sunt pentru sau impotriva factorului X. Sa-i luam ca exemplu pe obiectivistii puri care sustin ca factorul X este moralitatea. Asadar, ei sustin ca viata mea este implinita daca respect principiile morale, indiferent daca le respect cu placere sau neplacere. Viata mea nu are mai mult sens daca le respect cu placere, decat daca le respect cu neplacere. Putini dintre noi ar accepta acest verdict.

Obiectivistii moderati sustin ca atat factorul X, cat si o atitudine psihologica pozitiva sunt necesare si impreuna suficiente pentru ca viata mea sa fie implinita. Pastand exemplul dat, viata mea nu este implinita daca nu respect principiile morale sau daca

le respect cu neplacere. Viata mea este implinita daca: 1. respect principiile morale si
2. le respect cu placere.

4. Nihilismul

– **Viata omului nu poate avea sens.**

Unii sustin ca viata mea poate avea sens doar daca am suflet sau daca Dumnezeu exista. Dar deoarece nu am suflet sau Dumnezeu nu exista, rezulta ca viata mea nu poate avea sens.

Pe acesti nihilisti ii putem intreba ceea ce i-am intrebat si pe supranaturalisti: de ce viata lui Einstein ar fi lipsita de sens daca el nu a avut suflet sau daca Dumnezeu nu exista? De ce ar fi lipsita de sens o viata dedicata artei, moralei sau stiintei?

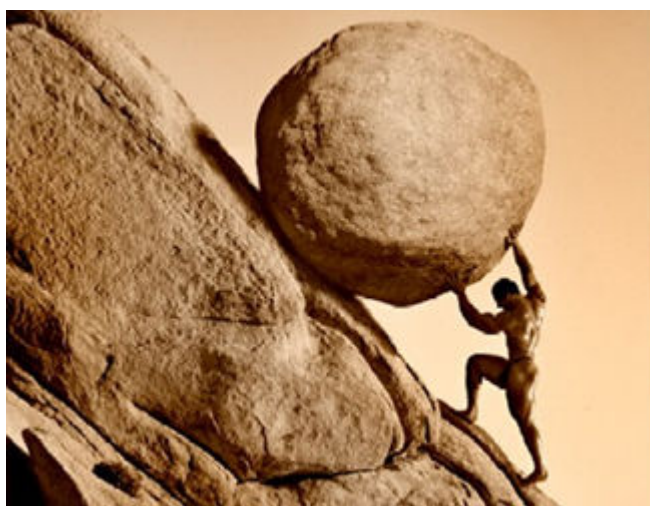
Altii nihilisti sustin ca viata omului nu poate avea sens datorita naturii umane, pentru ca omul este asa cum este. Fie nu pot obtine ceea ce-mi doresc, fie ma plictisesc de ceea ce mi-am dorit si am obtinut. Pentru mine cantaresti mai mult ceea ce nu am, decat ceea ce am. Implinirea unor dorinte face sa apara alte dorinte. Desi sunt sanatos, mi-e ciuda ca nu sunt bogat. Desi sunt bogat, mi-e ciuda ca nu sunt foarte bogat. Desi sunt foarte bogat, mi-e ciuda ca nu mai sunt tanar. Asadar, acesti nihilisti sustin ca o viata plina de sens este o viata fericita. Dar deoarece eu nu pot sa fiu fericit, rezulta ca viata mea nu poate avea sens.

Thomas Nagel spune ca omul este capabil sa isi considere viata, locul sau in lume, din mai multe perspective, mai apropiate sau mai indepartate. Ma pot considera in lumina scopurilor mele pe termen scurt, mediu sau lung. Ma pot considera ca membru al unei familii (Popescu), ca membru al unei comunitati sau alta (in functie de gusturile, interesele, valorile care ma caracterizeaza), ca membru al unui popor (cel roman), ca membru al unei religii (ortodox), ca membru al unei rase (caucazian), ca membru al unui gen (masculin), ca membru al omenirii. Punctul de vedere ultim din care ma pot considera este „punctul de vedere al universului”. Din aceasta perspectiva, viata mea este total lipsita de insemnatate („dust in the wind”). Viata mea este una dintre nenumaratele vietii trecute, prezente si viitoare. Impactul meu asupra lumii, a istoriei este nul.

Albert Camus

MITUL LUI SISIF

(text si comentariu)

Info:

Sisif este un personaj al mitologiei grecesti. Deoarece i-a sfidat pe zei, acestia l-au pedepsit cu o munca zadarnica, pentru tot restul eternitatii: sa ridice o piatra pana in varful unui munte, de unde piatra cade inapoi jos, astfel incat el trebuie sa o urce din nou, si tot asa la nesfarsit..

I. Text

(...) Sisif este eroul absurd, atat prin pasiunile, cat si prin chinul sau. Dispretul fata de zei, ura fata de moarte si dragostea lui pentru viata i-au adus acel supliciu teribil al fiintei care se chinuie perpetuu pentru ceva care nu va fi niciodata terminat. E pretul care trebuie platit pentru pasiunile de pe acest pamant. (...)

Acest mit este tragic pentru ca eroul sau este constient. Intr-adevar, care ar fi chinul lui daca la fiecare pas ar fi imbarbatat de speranta in izbanda? (...)

Fericirea si absurdul sunt doi copii ai aceluiasi parinte. Ei sunt nedespartiti. Ar fi gresit sa spunem ca fericirea se naste neaparat din descoperirea absurdului. Se intampla la fel de bine ca sentimentul absurdului sa se nasca din fericire. „Socot ca totul e bine”, spune Oedip, si aceste cuvinte sunt sacre. (...)

Toata bucuria tacuta a lui Sisif e aici. Destinul sau ii apartine. Stanca lui este lucrul lui. Tot astfel omul absurd, cand isi contempla chinul, face sa amuteasca toti idolii. (...) Nu exista soare fara umbra si trebuie sa cunoastem si noaptea. Omul absurd spune da, si efortul sau nu va inceta niciodata. Daca exista un destin personal, in schimb nu exista destin superior, sau cel putin exista doar unul singur pe care el il socoteste fatal si vrednic de dispret. Cat priveste restul, el se stie stapanul zilelor sale. Astfel, incredintat de originea pe deplin omeneasca a tot ce-i omenesc, orb care vrea sa vada si care stie ca noaptea nu are sfarsit, el nu se opreste niciodata. Stanca se rostogoleste si acum.

(...) Sisif ne invata fidelitatea superioara care ii neaga pe zei si inalta stancile. (...) Lupta insasi catre inaltimi e de ajuns pentru a umple un suflet omenesc. Trebuie sa ni-l inchipuim pe Sisif fericit.

II. Comentariu

Viata nu are sens, sustine Camus. Dumnezeu nu exista, nemurirea ne este inaccesibila. Moartea totala si definitiva este inevitabila. Tot ce avem este trecator. Nu putem gasi in lume sensul absolut pe care incercam sa-l gasim. Ceea ce cautam in lume se afla intr-un conflict fundamental cu ceea ce lumea ne ofera. Lumea este indiferenta, surda si oarba, la suferintele si sperantele noastre.

Avem vreo solutie? Care? Unii dintre noi proiecteaza asupra vietii un sens fals, prin credinta in Dumnezeu. Altii accepta ca viata nu are sens si au doua alternative: fie se sinucid, fie aleg sa isi traiasca viata, asa cum este, lipsita de sens. Camus ridica intrebarea esentiala: intrucat viata nu are sens, trebuie sa ne sinucidem? O viata lipsita de sens este o viata ce nu merita traita? Iata omul absurd: acela care, pe de-o parte, este constient ca viata nu are sens, dar care, pe de alta parte, alege sa o traiasca.

Omul absurd este asemenea lui Sisif, crede Camus. „Sisif este eroul absurd, atat prin pasiunile, cat si prin chinul sau. Dispretul fata de zei, ura fata de moarte si dragostea lui pentru viata i-au adus acel supliciu teribil al fiintei care se straduiește perpetuu

pentru ceva care nu va fi niciodata terminat. E pretul care trebuie platit pentru pasiunile de pe acest pamant". Pe de-o parte, Sisif este constient de zadarnicia muncii sale. Pe de alta parte, Sisif accepta sa munceasca. Tot ceea ce facem in aceasta viata este la fel de zadarnic, precum munca lui Sisif, chiar daca ne iluzionam. Dar Sisif sfideaza lipsa de sens a vietii prin revolta si pasiunea cu care o traieste.

Sisif este absurd pentru ca este constient; „*care ar fi chinul lui daca la fiecare pas ar fi imbarbatat de speranta in izbanda*”? Nu poate fi absurd un om care nu este constient ca viata este lipsita de sens, ca tot ceea ce face este zadarnic. Cel care crede in Dumnezeu si in viata de apoi nu este absurd. Sa ne imaginam ca Sisif nu stie ca muntele are un varf atat de stramt si de ascutit, incat sa nu poata sustine stanca. De jos, urcand pe munte, el nu poate sa vada cum este varful. Iar dupa ce ajunge cu stanca in varf, adoarme si uita tot. Apoi se trezeste la poalele muntelui si vede stanca langa el. Daca asa se intampla de fiecare data, Sisif nu este omul absurd, pentru ca nu este constient de lipsa de sens a muncii sale. El crede ca, dupa ce ajunge cu stanca in varful muntelui, munca lui se termina. Ignoranta si speranta exclud absurdul.

Am putea impartii oamenii in trei categorii: omul ignorant, care nu vede ca viata este lipsita de sens, omul las, care alege sa se sinucida, pentru ca stie ca viata este lipsita de sens, si omul absurd. Cel ignorant lupta intr-o batalie pe care crede, in mod fals, ca o poate castiga. Cel las renunta la lupta, pentru ca este constient ca nu poate castiga. Omul absurd continua sa lupte cu pasiune si curaj, chiar daca este constient ca nu poate castiga.

Omul absurd se caracterizeaza prin revolta fata de universul indiferent, libertatea de a trai asa cum doreste si pasiunea pentru viata. „*Lupta insasi catre inaltimi e de ajuns pentru a umple un suflet omenesc. Trebuie sa ni-l inchipuim pe Sisif fericit*”. Camus crede ca din constiinta absurdului poate sa rezulte fericirea, de a trai cu pasiune, intr-o deplina libertate.

Intrebari si raspunsuri recapitulative

1. Care sunt conditiile pentru ca viata omului sa poata avea un sens, conform supranaturalismului axat pe Dumnezeu?
 - Viata omului poate avea un sens doar daca Dumnezeu exista si omul se raporteaza intr-un mod potrivit la El.
2. Care sunt conditiile pentru ca viata omului sa poata avea un sens, conform supranaturalismului axat pe suflet?
 - Viata omului poate avea un sens doar daca are un suflet nemuritor si se raporteaza intr-un mod potrivit la acesta.
3. In ce consta sensul vietii, conform naturalismului subiectivist?
 - Sensul vietii unui om consta in satisfacerea dorintelor si indeplinirea scopurilor personale.
4. In ce consta sensul vietii, conform naturalismului obiectivist?
 - Sensul vietii consta in respectarea si cultivarea unor anumite valori sau scopuri obiective (arta, morala, etc) – obiective, adica independente de dorintele si scopurile subiective ale unuia sau altuia.

Raspundeti singuri:

1. In ce consta diferenta intre supranaturalismul axat pe Dumnezeu si cel axat pe suflet?
2. Care sunt conditiile pentru ca viata omului sa poata avea un sens, conform supranaturalismului combinat?
3. In ce consta diferenta intre naturalismul subiectivist si cel obiectivist?
4. De ce viata omului este lipsita de sens, din „punctul de vedere al universului”?

Test grila:

1. Problema sensului vietii
 - (a). este aceeaasi cu problema fericirii si cu cea a moralitatii
 - (b). este aceeaasi cu problema fericirii, dar este diferita de cea a moralitatii

- (c). este diferita de problema fericirii si de cea a moralitatii
2. Conform supranaturalismului axat pe Dumnezeu, pentru ca viata sa poata avea sens
- (a). existenta lui Dumnezeu nu este necesara
 - (b). existenta lui Dumnezeu este necesara, dar nu si suficienta
 - (c). existenta lui Dumnezeu este atat necesara, cat si suficienta
3. Conform supranaturalismului axat pe suflet, pentru ca viata sa poata avea sens
- (a). este necesar ca Dumnezeu sa existe
 - (b). este necesar ca omul sa fie inzestrat cu suflet
 - (c). este necesar ca Dumnezeu sa existe si ca omul sa fie inzestrat cu suflet.
4. Conform naturalismului subiectivist, sensul vietii este dat de
- (a). dorintele si scopurile personale
 - (b). credinta in Dumnezeu
 - (c). arta si stiinta
5. Conform naturalismului obiectivist, sensul vietii este
- (a). dependent de dorintele si scopurile personale
 - (b). independent de dorintele si scopurile personale
 - (c). este imposibil de stiut
6. Conform nihilismului
- (a). viata are un sens
 - (b). viata nu are un sens, dar poate sa aiba
 - (c). viata nu poate sa aiba un sens.

Raspunsuri:

1. (c); 2. (b); 3. (b); 4. (a); 5. (b); 6. (c).

Subiecte posibile pentru examen:

1. Prezentati pe scurt perspectivele supranaturaliste asupra sensului vietii.
2. Prezentati pe scurt perspectivele naturaliste asupra sensului vietii.
3. Prezentati pe scurt perspectivele nihiliste asupra sensului vietii.

Subiect rezolvat:

Subiectul 2:

Prezentati pe scurt perspectivele naturaliste asupra sensului vietii.

Rezolvare:

Naturalistii sustin ca, desi Dumnezeu nu ar exista sau omul nu ar avea suflet, totusi viata lui ar putea fi implinita. Naturalistii se impart in doua subcategorii: subiectivistii si obiectivistii.

Naturalistii subiectivisti sustin ca sensul vietii mele este dat de identitatea mea psihologica. Intrucat identitatea mea psihologica este diferita de identitatea psihologica a celuilalt, sensul vietii mele este diferit de sensul vietii celuilalt. Viata mea are sens in masura in care imi satisfac inclinatiile, imi realizez dorintele si scopurile. Cu cat imi indeplinesc mai mult dorintele, scopurile, cu atat mai mult sens are viata mea. Important este ceea ce cred eu ca este important.

Naturalistii obiectivisti sustin ca sensul vietii mele este dat de un factor X (iubirea, arta, morala sau stiinta), independent de identitatea mea psihologica. Factorul X este acelasi pentru toti oamenii.

Profesor: Lucian Stoian